

EINDVERSLAG STADSGESPREKKEN

‘ROL WIJKRADEN IN DE NIEUWE DEMOCRATIE’
OP 11 FEBRUARI EN 11 MAART 2019

Inleiding

Het coalitieakkoord 'Duurzaam Doen' geeft voor de gemeente Haarlem aanleiding om het programma Overheidsparticipatie te herijken, zo staat in de startnotitie voor het programma 'Nieuwe Democratie'. De gemeente wil niet alleen ruimte bieden aan Haarlemmers en initiatieven faciliteren, maar ook samenwerken met Haarlemmers bij het besluitvormingsproces.

Onderdeel van het programma is de vraag welke rol de wijkraden in Haarlem kunnen spelen in het kader van de beoogde vernieuwing van de lokale democratie.

De gemeente Haarlem heeft stichting StadsGesprekken gevraagd om dit met de wijkraden te bespreken. Hiertoe zijn twee stadsgesprekken georganiseerd. StadsGesprekken heeft hiervan een verslag opgesteld en ter becommentariëring aan de wijkraden voorgelegd. De reacties zijn verwerkt in voorliggend eindverslag.

De stadsgesprekken met de wijkraden kunnen worden beschouwd als een vervolg op de door de gemeente Haarlem georganiseerde werkconferentie met Haarlemse wijkraden in 2015 over de veranderende rol van wijkraden en de relatie met de gemeente. De uitkomsten van

de werkconferentie zijn gebruikt bij de inhoudelijke uitwerking van de stadsgesprekken.

De wethouder Nieuwe Democratie, J. Botter, heeft toegezegd inhoudelijk te reageren op de uitkomsten van de stadsgesprekken en het eindverslag integraal toe te voegen aan het raadsvoorstel over de notitie 'Nieuwe Democratie' dat in juni 2019 wordt aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Het eindverslag is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1: Conclusies en aanbevelingen;
- Hoofdstuk 2: Opzet en uitwerking stadsgesprekken;
- Hoofdstuk 3: Verslag uitkomsten stadsgesprekken;

Bijlagen:

- Lijst deelnemers
- Overzicht reacties wijkraden
- Uitkomsten mentimeter eerste stadsgesprek

Stichting StadsGesprekken/Haarlem, 31 maart 2019 ■

Hoofdstuk 1 - Conclusies en aanbevelingen

De stadsgesprekken hebben tot tien conclusies en aanbevelingen geleid over de rollen en de voorwaarden waaronder deze kunnen worden vervuld. Deze staan hiernavolgend beschreven.

1.1 Rol wijkraden

Wijkraden zijn flexibele vormen van zelforganisatie die zich aanpassen aan de context en de vraagstukken in de wijk. De besproken rollen zijn ideaaltypen die uitingsvormen zijn van twee hoofdrollen van wijkraden:

1. De wijkraad als neutrale netwerkorganisatie die voornamelijk informeert, faciliteert en mogelijk maakt; hierbij passen de rollen van 'verbinder' en 'ondersteuner'. Ook de niet besproken rol van wijkraad als 'signaleerder' kan hiertoe worden gerekend.
2. De wijkraad als vorm van zelforganisatie die een positie inneemt in het publieke debat dan wel keuzes maakt en besluiten neemt over de wijk; hierbij passen de rollen van 'belangenbehartiger' en 'beheerder'.

Beide hoofdrollen passen in de nieuwe democratie. Een wijkraad als belangenbehartiger en beheerder sluit aan op de gedachte dat de gemeenteraad bepaalde bevoegdheden en ruimte tot sturen delegeert aan (zelf)organisatie van bewoners. Daarbij dienen de vraagstukken van de representativiteit en legitimiteit van deze organisatie nadrukkelijk opgelost en nader ingevuld te worden. Zo kan het begrip representativiteit betrekking hebben om te komen tot een afspiegeling van de samenleving. Of op de kwaliteit in het vertegenwoordigen van belangen van wijkbewoners, de mate dus waarin de wijkraad in staat is om als schakel te fungeren tussen de bewoners en de gemeente. Een gelote of gekozen wijkraad kan bevoegdheden legitimeren om (mee) te sturen.

Een wijkraad als netwerkorganisatie sluit aan bij de gedachte dat in de nieuwe democratie bewoners vraagstukken in wijk en stad zelf ter hand

nemen en oplossen. De wijkraad kan hen helpen dat voor elkaar te brengen door expertise in te brengen, de weg in het stadhuis te effenen. Ook kan zo'n wijkraad bewoners informeren over mogelijkheden en kansen die de gemeente biedt en de gemeente informeren over wensen en ideeën uit de buurt. Het verbindend vermogen van deze wijkraad weegt zwaarder dan de representativiteit.

De verhouding van de wijkraad als belangenbehartiger en beheerder tot andere bewonersinitiatieven in de wijk kan confronterend worden als de belangen van de wijkraad en het initiatief niet in elkaars verlengde liggen. De wijkraad als neutrale netwerkorganisatie doet geen uitspraak over andere initiatieven.

Kanttekening die hierbij wordt gemaakt is dat het onderscheid eerder vloeïend dan scherp is. De ene keer zit een wijkraad in de netwerkorganisatirol en de andere keer in de zelforganisatirol. Ook de gemeente vraagt regelmatig de een of de andere rol. Dus daar is geen helder onderscheid in te maken. Belangrijk is dat van te voren duidelijk is om welke rol het gaat.

Aanbeveling 1

In overleg met de wijkraden beide hoofdrollen (netwerkorganisatie of zelforganisatie) voor een wijkraad concreet uitwerken en vaststellen, en wijkraden de mogelijkheid te bieden daar een keuze in te maken. Afhankelijk van zich voordoende situaties kan de wijkraad elk van de rollen aannemen. Dit moet wel van te voren kenbaar worden gemaakt.

Aanbeveling 2

De rol van wijkraad als 'beheerder' is relatief nieuw. Wel is met het idee van de buurtagenda reeds ervaring opgedaan. Er hebben wijkraden interesse getoond om hiermee aan de slag te gaan. Aanbevolen wordt om een experiment te uitvoeren met een of twee wijkraden die daar belangstelling voor hebben.

1.2 Algemene voorwaarden

Uit stadsgesprekken komen een aantal algemene voorwaarden naar voren die ongeacht de rol van belang worden geacht voor het functioneren van de wijkraden. Dit leidt tot de volgende aanbevelingen.

Aanbeveling 3

Vrijwel alle wijkraden noemen inhoudelijke deskundigheid en kennis van de gemeentelijke organisatie en procedures als belangrijke voorwaarde. Aanbevolen wordt om een inwerk- en scholingsprogramma te ontwikkelen en dit aan alle wijkraden aan te bieden.

Aanbeveling 4

Veel wijkraden geven aan moeite om nieuwe mensen te betrekken bij het wijkraadswerk. Aanbevolen wordt een stedelijke promotie campagne te organiseren om het wijkraadswerk te promoten.

Aanbeveling 5

Het beschikken over diverse communicatiemiddelen wordt als belangrijke voorwaarde genoemd om tijdig en zo breed mogelijk te kunnen communiceren met de buurtbewoners. Niet alle wijkraden beschikken over de juiste middelen. Aanbevolen wordt om op stedelijk niveau een toolkit communicatiemiddelen te ontwikkelen en beschikbaar te stellen aan de afzonderlijke wijkraden.

Aanbeveling 6

Wijkraden willen serieus genomen worden. Goede communicatie tussen de wijkraden en de gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) is hierbij onontbeerlijk. Uit de stadsgesprekken blijkt dat dit voor verbetering vatbaar is. Aanbevolen wordt om hiertoe een communicatie- en overlegformat op te stellen en hierover met de afzonderlijke wijkraden afspraken over te maken. Daarbij wordt gedacht aan het 'structuraliseren' van het overleg tussen wijkraad en gemeente middels het vastleggen, verankeren, inbedden van de uitwisseling

van ideeën, plannen, wensen en knelpunten. Hierin kan ook het dringende advies van de wijkraden worden meegenomen om afdelingen van de gemeente onderling (beter) met elkaar te laten communiceren.

Aanbeveling 7

De wijkraden hebben behoefte aan ruimere ondersteuning vanuit de gemeente bij de inrichting van de organisatie en het organiseren van activiteiten, zowel wat capaciteit betreft als de inhoudelijke invulling. Aanbevolen wordt om in een stedelijke ondersteuningsconvenant tussen gemeente en wijkraden vast te leggen op welke ondersteuning kan worden gerekend.

Aanbeveling 8

Ongeacht de rol geven wijkraden te kennen dat duidelijke afspraken met de gemeente over bijvoorbeeld onderhoud en ontwikkeling van de wijk

van belang zijn om het wijkraadswerk goed te kunnen uitvoeren. Verwezen wordt naar de wijkcontracten als middel dat goed functioneert. Aanbevolen wordt om met alle wijkraden op wijkniveau een wijkcontract op te stellen. Hierin kan ook aandacht worden besteed aan de rol(len) van de betreffende wijkraad.

Aanbeveling 9

De rol en het functioneren van wijkraden zou aanzienlijk kunnen worden verbeterd als de gemeenteraadsleden vaker in overleg treden met de wijkraad en de bewoners. Daar waar sprake is van belangrijke politieke keuzen die de gemeenteraad moeten maken zou zichtbaarheid en bereidheid tot discussie met de wijkraad een belangrijke positieve bijdrage leveren aan een versterking van de lokale democratie.

Aanbeveling 10

Op de stadsgesprekken bleek dat veel wijkraden de onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring zeer op prijs stellen en voor herhaling vatbaar vinden. Aanbevolen wordt om deze vorm van stedelijke uitwisseling tussen wijkraden vaker en op regelmatige basis te organiseren. ■

Hoofdstuk 2 - Opzet en uitwerking stadsgesprekken

2.1 Doel en werkwijze

De stichting Stadsgesprekken heeft op 11 februari en 11 maart stadsgesprekken georganiseerd waar alle Haarlemse wijkraden (inclusief de dorpsraad Spaarndam en buurtcoöperatie Garenkokerskwartier) voor zijn uitgenodigd.

Doel van de stadsgesprekken is om te komen tot voorstellen over de mogelijke rollen van de wijkraden in de context van het programma 'Nieuwe Democratie' en de voorwaarden waaronder de wijkraden daar invulling aan kunnen geven.

Het eerste stadsgesprek richtte zich op het verkennen van de activiteiten en daarbij horende rollen. Het tweede verdiepende stadsgesprek richtte zich op de randvoorwaarden waaronder de rollen kunnen worden ingevuld en welke dilemma's zich daarbij kunnen voordoen.

De stadsgesprekken zijn samen met de wijkraden voorbereid. Hiervoor is een voorbereidingsgroep ingesteld die heeft meegedacht over uitwerking van de stadsgesprekken. Er hebben 7 wijkraadsleden aan deelgenomen. Wijkraden uit alle stadsdelen waren daarbij vertegenwoordigd.

De voorbereidingsgroep is tweemaal geconsulteerd: eenmaal voor het eerste stadsgesprek en eenmaal voor het tweede stadsgesprek. De input is gebruikt bij de uitwerking van het programma.

Er is bij de voorbereiding gebruik gemaakt van de uitkomsten van de door de gemeente Haarlem georganiseerde werkconferentie met Haarlemse wijkraden in 2015 over de veranderende rol van wijkraden en de relatie tot de gemeente.

De gebiedsverbinders van de gemeente hebben van beide stadsgesprekken verslag gelegd. Deze verslagen zijn gebruikt als basis voor het eindverslag dat door de stichting Stadsgesprekken is opgesteld. Dit is ter becommentariëring toegestuurd aan alle wijkraden die hebben deelgenomen. De reacties zijn verwerkt in het eindverslag (zie bijlage 1 voor alle reacties).

2.2 Deelnemers

De stadsgesprekken over de rol van de wijkraden zijn exclusief georganiseerd voor de bestaande Haarlemse wijkraden. Alle 32 wijkraden hebben een uitnodiging ontvangen om er aan deel te nemen. Per wijkraad mochten zich maximaal twee deelnemers aanmelden. De uitnodiging is door de wethouder Nieuwe Democratie, J. Botter verstuurd.

De gebiedsverbinders van de gemeente Haarlem hebben in hun contacten met de wijkraden extra aandacht besteed aan het belang om deel te nemen aan te bijeenkomsten. Dit heeft ertoe geleid dat 29 van de 32 wijkraden hebben deelgenomen aan een van de twee stadsgesprekken en 21 wijkraden aan beide stadsgesprekken (zie bijlage 2 voor een overzicht van de deelnemende wijkraden). Aan het eerste stadsgesprek hebben 42 wijkraadsleden deelgenomen van 26 wijkraden. Aan het tweede stadsgesprek hebben 33 wijkraadsleden deelgenomen van 25 wijkraden.

2.3 Uitwerking stadsgesprekken

Het eerste stadsgesprek richtte zich op het verkennen van de mogelijke rollen die wijkraden vervullen. Op basis van een inventarisatie van activiteiten is in 5 deelgroepen een lijst van de belangrijkste rollen vastgesteld met daarbij horende activiteiten. Daarbij is per rol gekeken wat dit betekent voor buurtbewoners, gemeente en wijkraad. De uitkomsten zijn vervolgens kort plenair besproken met alle deelnemers. Daarin werd de deelnemers gevraagd om via de mentimeter aan te geven wat zij de belangrijkste rol van de wijkraad vinden (zie bijlage 3).

Op basis van de inbreng van de deelnemers aan het eerste stadsgesprek zijn de 5 belangrijkste rollen en daarbij horende activiteiten geformuleerd:

- de wijkraad als 'verbinder';
- de wijkraad als 'belangenbehartiger';
- de wijkraad als 'signaleerder';
- de wijkraad als 'beheerder';
- de wijkraad als 'ondersteuner'.

Voorafgaande aan het tweede stadsgesprek zijn de rollen en bijhorende activiteiten voorgelegd aan de voorbereidingsgroep. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen of wijzigingen.

Het tweede stadsgesprek richtte zich op de vraag wat de randvoorwaarden zijn voor de wijkraden om de rollen goed te kunnen vervullen en met welke dilemma's rekening gehouden dient te worden. De deelnemers hebben de vraag beantwoord wat wijkraden nodig hebben om hun rol succesvol te kunnen uitvoeren. Ook hebben zij gesproken over hun verwachtingen ten aanzien van de gemeente (college van B & W, ambtelijke organisatie en gemeenteraad) en buurtbewoners. En wat de wijkraad in de betreffende rol heeft te bieden aan de gemeente en buurtbewoners.

De deelnemers mochten zelf kiezen welke rol ze wilden bespreken. Dat leidde ertoe dat twee deelgroepen zich bogen over de rol van 'verbinder', één deelgroep boog zich over de rol van 'belangenbehartiger', één deelgroep over de rol van beheerder en één deelgroep over de rol van ondersteuner. De rol van wijkraad als 'signaleerder' is niet besproken in een deelgroep. ■

Hoofdstuk 3 - Verslag uitkomsten stadsgesprekken

Tijdens het eerste stadsgesprek zijn een aantal rollen van wijkraden benoemd met daarbij horende activiteiten. Het tweede stadsgesprek richtte zich op de vraag wat de randvoorwaarden zijn voor de wijkraden om de rollen goed te kunnen vervullen, en met welke dilemma's rekening gehouden dient te worden. Hiernavolgend wordt dit per rol nader uitgewerkt.

3.1 De wijkraad als 'Verbinder'

3.1.1 Activiteiten

Hierbij gaat het om activiteiten als het informeren van de wijkbewoners over actuele ontwikkelingen die de wijk aangaan, en het informeren en adviseren van het gemeentebestuur over de opvattingen die in de wijk leven over voorgesteld beleid en maatregelen. De wijkraad neemt hierbij zelf geen standpunt in maar organiseert bijvoorbeeld draagvlakpeilingen. Het gaat om communicatie tussen gemeente en wijkbewoner. De wijkraad neemt deel aan wijk(overstijgende) overleggen en bewaakt de voortgang en uitvoering van gemaakte afspraken ('geheugen gemeente').

3.1.2 Randvoorwaarden

Wat heb je als wijkraad nodig om je rol succesvol te kunnen uitvoeren? Wat verwachten de wijkraden van de gemeente als het gaat om de relatie met de ambtenaren, college van B & W en gemeenteraad? En wat verwachten wijkraden van de buurtbewoners?

> t.a.v. de wijkraad

- Geen eigen mening, meer een platform bieden voor meningsvorming;
- Niet als actiegroep fungeren (neutraal blijven en alleen verwoorden wat

- er in de wijk speelt);
- Goede contacten in de wijk, korte lijnen;
- Kennis over de gemeentelijke organisatie en procedures;
- Inwerk/scholingsprogramma voor wijkraadsleden;
- Communicatiemiddelen met de bewoners via sociale media (Nextdoor app, facebook, twitter, website), fysiek wijkkrant, organiseren koffieochtenden;
- Goede organisatie en taakverdeling bijvoorbeeld middels werkgroepen;
- Luisterend oor en redelijk snelle actie;
- Wederzijds respect en vertrouwen tussen gemeente, wijkraad en bewoners;
- Gedegen informatievoorziening;
- Aandacht voor welbevinden wijkraadsleden.

> Verwachtingen t.a.v. de gemeente

W.b. de relatie met het ambtelijk apparaat

- Betere communicatie door de ambtenaren
- Regelmatige terugkoppelen wat er speelt;
- Tussentijds berichten over de status van vragen;
- Betrokkenheid bij de wijk;
- Samenwerking;
- Participatie in het voortraject als het er nog toe doet;
- 1 loket of aanspreekpunt bij de gemeente;
- Vroegtijdig betrekken bij ontwikkelingen in de buurt;
- Wijkraden niet inzetten als 'participatie-excuus';
- Serieus nemen inbreng/initiatieven van de wijkraad;
- Vergaderingen zoveel mogelijk in de avond;
- Wijkcontracten.

W.b. de relatie met het college van B & W

- Zichtbaarheid wijkwethouder;
- Aanwezigheid bij jaarvergaderingen;
- Helder aangeven wanneer de wijkwethouder en wanneer de portefeuillehouder aan zet is.

W.b. de relatie met de gemeenteraad

- Zichtbaar zijn in de wijk;
- Wijkraadsvergaderingen zo nu en dan bezoeken.

> t.a.v. de buurtbewoners

- Inzet bij activiteiten;
- Deelname aan werkgroepen;
- Betrokkenheid;
- Meedenken om de wijk mooier te maken.

3.1.3 Wat heeft de wijkraad te bieden?

- Toegewijde vrijwilligers;
- Luisterend oor, kennis van de wijk, groot netwerk, kennis van procedures;
- Kennis en ervaring bewoners op deelgebieden (stedenbouw, verkeer, ICT, etc.);

- Leuke dingen doen voor de wijk;
- Medeorganisator/regelen evenementen;
- Geluksbevorderaars;
- Fondsenwervers;
- Probleemoplossers/oliemannetjes;
- Spil in het web.

3.1.4 Dilemma's bij rol als 'verbinder'

- Bewaren van objectiviteit/eigen ideeën die daar soms tegen ingaan;
- Neutraliteit bewaren (of anders meningspeiling);
- Te veel werk en te hoge eisen aan jezelf stellen;
- Gevoel er alleen voor te staan, doordat vanuit gemeente en buurt weinig ondersteuning komt.

3.2 De wijkraad als 'Belangenbehartiger'

3.2.1 Activiteiten

Hierbij gaat het om activiteiten die gericht zijn op het behartigen van de belangen van de wijkbewoners. De wijkraad voert zo nodig actie om haar standpunten over voorgenomen beleid of maatregelen van de gemeente kenbaar maken. Ze komt ook met eigen ideeën en plannen voor de buurt zoals een wijkvisie. De wijkraad neemt een standpunt in en representeert daarbij de bewoners. Ze maakt zo nodig gebruik van juridische mogelijkheden om haar opvattingen te realiseren.

3.2.2 Randvoorwaarden

> T.a.v. de wijkraad

- Duidelijkheid over de bevoegdheden;
- Legitimatie van ingenomen standpunten (loting wordt niet als een oplossing gezien);
- Duidelijke afbakening/indeling van de wijken waarvoor de belangen worden behartigd;
- Mogelijkheden om ook juridisch actie te kunnen ondernemen;

- Wijk-overstijgende belangenbehartiging met meerdere wijkraden;
- Scholing;
- Vergoeding wijkraadsleden;
- Melden buurtinitiatieven en afspraken over hoe om te gaan verschil van mening over buurtinitiatieven;
- Initiatievenbudget per stadsdeel waarover de gezamenlijke wijkraden kunnen beslissen;
- Ondersteuning van de gemeente bij meningspeilingen (bijvoorbeeld via digipanel op wijk of stadsdeelniveau). Hierbij gaat het om een nieuw te ontwikkelen dienst van de gemeente: zij voert met input van een wijkraad een enquête onder bewoners van betreffende wijkraad uit. Dan hoeft niet iedere wijkraad het wiel uit te vinden en is ook het probleem van de AGV (privacywetgeving) opgelost;
- Goede communicatiemiddelen (wijkborden, koffieochtenden, facebook, twitter, Nextdoor, website).

➤ T.a.v. de gemeente

W.b. de relatie met het ambtelijke apparaat

- De basis op orde: goede en tijdige informatie en terugkoppeling op gestelde vragen (ook als er nog geen antwoord is te geven);
- Meer uren voor de gebiedsverbinders;
- Opvolging van toezeggingen van ambtenaren;
- Continuïteit in ambtelijke contacten;
- Tijdig inzicht geven in doel projecten en de juiste mensen die daarover kunnen worden benaderd;
- Dekking wijkraden die hun nek uitsteken voor het belang van een bepaalde bewonersgroep;
- Realiseren dat de wijkraad onafhankelijk (en niet politiek) is en niet kan worden ingezet voor het realiseren van de politieke visie van de wethouder.

W.b. de relatie met het college van B & W

- Eerlijk bestuur;
- Afspraken nakomen;

- Continuïteit in contacten met wethouders;
- Accepteren dat de wijkraad een ander belang dient of kan dienen en zo nodig ook juridische instrumenten kan inzetten;
- Duidelijkheid geven over benoeming en zittingsduur wijkraadsleden.

W.b. de relatie met de gemeenteraad

- Bezoeken wijkraadvergaderingen.

➤ T.a.v. de buurtbewoners

- Actieve input van de bewoners, ook fijn als bewoners op deelactiviteiten actief zijn. Dan zijn buurtbewoners makkelijker te mobiliseren;
- In samenwerking met de wijkraad organiseren van activiteiten.

3.2.3 Wat heeft de wijkraad te bieden?

- Hulp en advies aan buurtbewoners;
- Verwoorden wat leeft en speelt in de wijk;
- Opkomen voor de belangen van de buurtbewoners.

3.2.4 Dilemma's bij de rol als 'belangenbehartiger'

- Wat te doen bij tegengestelde belangen in de buurt;
- Wanneer stoppen met de belangenbehartiging/wanneer je verlies nemen;
- Sterker staan door gezamenlijke wijkoverstijgende belangenbehartiging, maar dat kan ten koste gaan van autonomie/belangen op wijkniveau;
- Jongeren niet geïnteresseerd in wijkraadswerk terwijl er wel zaken spelen die jongeren aangaan.

3.3 De wijkraad als 'Beheerder'

3.3.1 Activiteiten

De wijkraad beheert budgetten voor onder meer onderhoud en ontwikkeling van de openbare ruimte en voor sociale buurtinitiatieven. Ze heeft beslissingsbevoegdheid over het beschikbaar stellen inzetten van financiële middelen.

3.3.2 Randvoorwaarden

➤ T.a.v. de wijkraad

- Heldere afbakening van verantwoordelijkheid: wie is verantwoordelijk voor uitvoering, wie voor coördinatie, wie is eindverantwoordelijk? En wat houdt dat dan in?;
- Afspraken met de gemeente over de mate en wijze van zeggenschap over budget indien een wijkraad daarvoor kiest;
- Afspraken over de reikwijdte van het beheer (het hoeft niet te gaan over de totale regie van de wijk);
- Bereidheid om compromissen te sluiten en vermogen om die bereidheid bij anderen teweeg te brengen;
- Duidelijke spelregels over hoe met elkaar om te gaan (gemeente, bewoners en wijkraad). Daarbij wordt het (inmiddels niet meer bestaande) wijkcontract zoals als voorbeeld genoemd. De ervaringen daarmee waren positief;
- Er moeten sluitende afspraken worden opgesteld waarbij de betrokken partijen vanuit de eigen verantwoordelijkheid het probleem oplossen;
- Democratische legitimering is een absolute voorwaarde om keuzes in het beheer te rechtvaardigen;
- Transparantie in het proces (onder meer weten wie je moet hebben bij de gemeente) om iets geregeld te krijgen;
- Erkenning en herkenning tussen gemeente, wijkbewoners en wijkraad;
- Wederzijds vertrouwen en de wil tot samenwerking.

➤ T.a.v. de gemeente en buurtbewoners

De randvoorwaarden die gelden voor de wijkraad gelden, ook ten aanzien van de gemeente (ambtelijk apparaat, college van B & W en gemeenteraad) en de buurtbewoners.

3.3.3 Wat heeft de wijkraad te bieden?

- Inbreng kennis en expertise (wijkraad en buurtbewoners): de bewoners zijn bij uitstek de deskundigen als het gaat over het beheer van hun

eigen buurt;

- Vergroten betrokkenheid buurtbewoners;
- Zelfwerkzaamheid en zeggenschap zorgt voor draagvlak voor besluitvorming over oplossingen voor buurtvraagstukken;
- Werk uit handen nemen van de gemeente;
- Bijdrage aan sociale cohesie;
- Bijdrage aan verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

3.3.4 Dilemma's bij de rol als 'beheerder'

- Bij de uitwerking van de beheerderrol is het van belang te bepalen hoe de wijkraad zich verhoudt tot andere bewonersinitiatieven;
- In de wijk kunnen verschillende opvattingen bestaan over de verdeling en inzet van het budget. Hoe wordt hierin een weging gemaakt en tot compromissen gekomen?;
- De wijkraad moet zich bij die keuzes kunnen baseren op een democratische legitimering. Dat kan bijvoorbeeld via verkiezingen. De vraag is wel wanneer is voldaan aan deze voorwaarde. Moet er bijvoorbeeld een minimum worden gesteld aan de deelname van het aantal wijkbewoners aan de wijkraadsverkiezing? Zijn verkiezingen per se noodzakelijk?;
- Het werk van de wijkraad als beheerder is heel tijdrovend. Dat maakt dat het slechts weggelegd is voor een beperkte groep mensen (meestal ouderen) die daar de tijd voor heeft. Hoe maak je het lidmaatschap van de wijkraad in deze rol toegankelijk voor een grotere groep bewoners?

3.4 De wijkraad als 'Ondersteuner'

3.4.1 Activiteiten

Hierbij fungeert de wijkraad als ondersteuner ('wegwijzer') en initiatiefnemer van buurtactiviteiten gericht op bijvoorbeeld het versterken van de sociale cohesie, tegengaan van eenzaamheid, veiligheid of duurzaamheid. Het gaat om het initiëren, faciliteren en uitvoeren van buurtinitiatieven gericht op verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

3.4.2 Randvoorwaarden

> T.a.v. de wijkraad

- Geloofwaardig (kijk wat er mogelijk is);
- Professionele aanpak;
- Deskundigheid;
- Samenwerking met partners en sociale ondernemers;
- Voldoende vrijwilligers;
- Locatie voor wijkraadsactiviteiten;
- Proactieve opstelling;
- Goede communicatie met bewoners en gemeente;
- Budget voor wijkraad om bewoners te kunnen ondersteunen/faciliteren.

> T.a.v. de gemeente

W.b. de relatie met het ambtelijke apparaat

- Wijkraad benaderen als serieuze partner, geen schijn dialoog voeren;
- Coachende ambtenaren (bewoners helpen ideeën realiseren);
- Goed contact met ambtenaren;
- Vroegtijdige informeren en afstemmen over ontwikkelingen in de wijk;
- Ambtenaren die kunnen meedenken vanuit de wensen van bewoners;
- Bewoners de ruimte geven (in de zin dat het niet altijd volgens de regels hoeft te verlopen);
- Budget voor start/overbruggingssubsidie van nieuwe initiatieven;
- Periodiek overleg met de gemeente over sociale thema's als sociale cohesie en eenzaamheid.

W.b. de relatie met het college van B & W

- Bestuurlijke steun;
- Mandaat voor ambtenaren om verder te gaan dan gebruikelijk om een initiatief tot een succes te maken.

W.b. de relatie met de gemeenteraad

- Niet aan de orde gesteld.

> T.a.v. de buurtbewoners

- Betalende leden (als de buurtcoöperatie Garenkokerskwartier);
- Betrokkenheid. Niet alleen als betrokkenheid als bewoners boos zijn over een bepaalde ontwikkeling;
- Bewoners die zich actief willen inzetten.

3.4.3 Wat heeft de wijkraad te bieden?

- Betrekken bewoners;
- Bijdrage aan versterken sociale cohesie;
- Tegengaan van eenzaamheid;
- Bevorderen duurzaamheid;
- Wijkplannen over sociale kwesties;
- Informatie en coördinatiepunt voor maatschappelijke initiatieven;
- Hulp bij het zoeken van sponsors en subsidies voor bewonersinitiatieven.

3.4.4 Dilemma's bij de rol als 'ondersteuner'

Er zijn bewonersinitiatieven die niets met de wijkraad te maken willen hebben. Hoe hier mee om te gaan? Indien de wijkraad gaat weken met leden moet gekeken worden naar de verhouding tussen leden en niet-leden. ■

Bijlage 1: Overzicht reacties deelnemers wijkraden naar aanleiding van het verslag

Veertien wijkraden hebben van de mogelijkheid gebruik gemaakt te reageren op het verslag. De opmerkingen zijn verwerkt. De reacties staan hieronder integraal weergegeven.

1. Wijkraad Binnenstad

Namens de wijkraad Binnenstad kan ik zeggen dat we het een uitstekende weergave vinden van wat er tijdens de stadsgesprekken naar voren is gekomen en dat we ook de aanbevelingen onderschrijven. Onze complimenten. Ik wil graag op twee punten een aanvulling geven die naar onze mening dit heldere en overtuigende rapport zo mogelijk nog meer gewicht kan geven.

Het eerste punt betreft het begrip 'representativiteit'. Dit wordt in het rapport wel gebruikt maar niet nader gedefinieerd. Representativiteit kan betrekking hebben op de mate waarin de wijkraad in samenstelling een afspiegeling vormt van de bevolking van de wijk inzake leeftijdsopbouw, gender, inkomen, opleiding, politieke overtuiging, religieuze denominatie, enzovoort. Die vorm van representativiteit lijkt er niet (voldoende) te zijn. In het algemeen gesproken zijn de meeste leden van wijkraden van middelbare leeftijd en inzoomend op onze wijkraad is er bijvoorbeeld, in tegenstelling tot de landelijke trend, geen enkele FvD-stemmer in ons midden. Het begrip representativiteit kan echter ook betrekking hebben op de kwaliteit in het vertegenwoordigen van belangen van wijkbewoners, de mate dus waarin de wijkraad in staat is om als schakel te fungeren tussen de bewoners en de gemeente. Deze dimensie van het begrip representativiteit lijkt ons vele malen relevanter dan de eerstgenoemde en wat betreft deze dimensie, in de rol dus als 'schakel' tussen bewoners en gemeente, spelen wij ons inziens een erg nuttige rol die door burgers en gemeente doorgaans wordt gewaardeerd en, niet in de laatste plaats, een relevante functie heeft in de lokale democratie.

Het tweede punt betreft het verder versterken van deze functie. Ons inziens ligt er een geweldige kans voor de gemeente om de betrokkenheid van burgers bij de gemeente en de gemeentepolitiek te versterken door het 'structuraliseren' van deze schakelfunctie van de wijkraden. Structuraliseren betekent het vastleggen, verankeren, inbedden van de uitwisseling van ideeën, plannen, wensen en knelpunten tussen gemeente en wijkraden. Die uitwisseling krijgt een structureel karakter als wordt vastgelegd dat, bijvoorbeeld in de maanden april/mei en in de maanden september/oktober, de gemeente elk jaar overlegendes organiseert met elke wijkraad afzonderlijk om daarin de belangrijkste wensen en noden te bespreken en te komen tot afspraken over hoe en in welke mate daaraan kan worden tegemoetgekomen. Daar het verankeren van deze jaarlijkse overlegendes - de datum en de frequentie, 2x per jaar of vaker of 1x, zijn minder belangrijk dan het verankeren ervan zelf - wordt aan de wijkraden een duidelijke, herkenbare en ook naar bewoners goed te profileren functie gegeven als schakel tussen bewoners en gemeente en daardoor als belangrijke versterker van de lokale democratie.

2. Duurzaam Garenkokerskwartier

Een goed verslag van de bijeenkomsten en geen aanvullingen.

3. Wijkraad Molenwijk

Een goed verslag (zal een beste klus geweest zijn) en niets aan toe te voegen.

4. Wijkraad Boerhaavewijk

Ik heb het verslag doorgelezen en geen opmerkingen. Keurige samenvatting en conclusies van hetgeen besproken is.

5. Wijkraad Leidsebuurt

Ik kan me volledig vinden in de tekst van het conceptverslag en heb geen op- of aanmerkingen of aanvullingen.

6. Wijkraad Indische Buurt Noord

De negen aanbevelingen aan het eind van het verslag vinden wij zeer goed. We hopen dan ook dat de gemeente er gehoor aan geeft.

7. Wijkraad Scheepmakersdijk

Is akkoord behoudens enkele redactionele opmerkingen.

8. Wijkraad Amsterdamse Buurt

We zijn op beide avonden door verschillende mensen vertegenwoordigd geweest. Het verslag is door alle deelnemers van onze wijkraad gelezen. Over het algemeen worden de aanbevelingen door ons onderschreven. We hebben wel een paar opmerkingen. We zijn niet in alle groepen vertegenwoordigd waren, is ons niet duidelijk wat daar besproken is, en kunnen wij ons niet helemaal in de tekst van het verslag vinden. Bijvoorbeeld: Zo is in de eerste avond in mijn groep gehamerd op het gebrek aan communicatie met de ambtenaren, dit vind ik maar matig terug in het verslag. In 4.1.2 Randvoorwaarden t.a.v. de wijkraad staat : Niet als actiegroep fungeren. Dat is een ruim begrip en zou ik nader geformuleerd zien.

9. Wijkraad Rozenprieel

(Reactie op persoonlijke titel). In het verslag herken ik wat besproken is. Ik vind het geen document waaraan op wat voor manier dan ook rechten kunnen worden ontleend. Een grondigere gezamenlijke evaluatie van wat bestaande wijkraden doen en wat wijkraadsleden zelf als succes- en faal-factoren zien lijkt me zinvol.

Verder enkele vragen en opmerking n.a.v. het verslag:
Waar staat de afkorting AVG voor in de zin 'Dan hoeft niet iedere wijkraad het wiel uit te vinden en is ook het probleem van de AGV opgelost';

Democratische legitimering blijft een bewegend doelwit dat verdere discussie en permanente aandacht en (zelf)onderzoek vragen. Democratische legitimering is een absolute voorwaarde om keuzes in het beheer te rechtvaardigen;

Het werk van de wijkraad als beheerder is heel tijdrovend. Dat maakt dat het slechts weggelegd is voor een beperkte groep mensen die daar de tijd voor heeft. Hoe maak je het lidmaatschap van de wijkraad in deze rol toegankelijk voor een grotere groep bewoners?

Kunstmatig/geforceerd onderscheid of zelfs opgedrongen keuze tussen twee hoofdrollen. In overleg met de wijkraden beide hoofdrollen (netwerk-organisatie of zelforganisatie) voor een wijkraad concreet uitwerken en vaststellen, en wijkraden de mogelijkheid te bieden daar een keuze in te maken.

10. Wijkraad De Krim

Goed verslag, prima. Ik wil graag wat toevoegen.

Afhankelijk van zich voordoende situaties kan de wijkraad elk van de rollen aannemen.

De rollen verschillen in de hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden. Ik zou daarom willen voorstellen de rollen in volgorde van de zwaarte van taken en verantwoordelijkheden te plaatsen. Daarbij zijn de rollen waarbij een structurele taak en financiële bevoegdheid aan de orde zijn zwaarder en meer verplichtend.

Mijn inschatting van licht naar zwaar zou de volgende zijn:

- Signaleerder
- Ondersteuner
- Belangenbehartiger
- Verbinder
- Beheerder

Het beste lijkt mij om de grens aan te geven waar de rol nog als vrijwilliger kan worden ingevuld en waar er sprake is van een taak waarvoor een structurele vergoeding aan de orde komt.

Wellicht dat dit een voorzet is voor de volgende stap. We zien plannen daarvoor gaarne tegemoet.

11. Wijkraad Parkwijk-Zuiderpolder

Wat ik mis bij de aanbevelingen:

Wens wijkraad serieus genomen te worden en dringend advies om afdelingen van de gemeente onderling (beter) met elkaar te communiceren!!

12. Wijkraad Meerwijk

Wat mij betreft een paar opmerkingen waarbij ik mij beperk tot de conclusies en aanbevelingen.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen “netwerkorganisaties” en “zelforganisaties”. Wat mij betreft is dat onderscheid eerder vloeiend dan scherp. De ene keer zit je in de netwerkorganisatierol en de andere keer in de zelforganisatierol. Ook de gemeente vraagt regelmatig de een of de andere rol. Dus daar is geen helder onderscheid in te maken. Het is dus en/of.

Zoals bekend ben ik geen voorstander van een grote beheerdersrol. Daarmee wordt de lokale politiek uitgehold. Dat zou een slechte zaak zijn. Het enige, voor mij, aanvaardbare alternatief zou zijn om op stadsdeelniveau tot deelraden te komen. Die zouden dan wel gekozen moeten worden. Amsterdam heeft aangetoond dat dit ook niet de oplossing is. In de wijkcontracten zou volgens mij aandacht besteed kunnen worden aan de twee rollen en dan kan via een traject van meerdere snelheden worden vastgelegd welke rol dominant is voor een wijkraad en welke niet. Afhankelijk van deze keuze kan ook nader worden ingevuld waar behoeften en wensen liggen zowel van de kant van de wijkraad als van de gemeente.

Ik kan me wel vinden in de aanbevelingen 3 t/m 9. Voor een groot deel zou je dat op kunnen lossen door regelmatig een cursus voor nieuwe wijkraadsleden op te gaan zetten.

Wat ik volledig mis in het hele verhaal is de rol van de gemeenteraad.

De rol en het functioneren van wijkraden zou aanzienlijk kunnen worden verbeterd als de gemeenteraadsleden wat meer uit hun ivoren toren zouden komen en in overleg treden met de wijkraad en de bewoners. Met name daar waar sprake is van belangrijke politieke keuzen die de gemeenteraad zou moeten maken zou zichtbaarheid en bereidheid tot discussie een belangrijke positieve bijdrage leveren aan een versterking van de lokale democratie. Als voorbeeld noem ik de versnellingskamer energietransitie van de gemeenteraad die met de klankbordgroep warmtenet van Meerwijk komt praten.

Het inspreekmoment tijdens een commissievergadering functioneert wat mij betreft voor geen meter.

Er is een grote afstand en geen ruimte voor discussie. Het hoeft echt niet zo te zijn dat gemeenteraadsleden voor elk probleem naar de burger hoeven te gaan. Daar hebben we gelukkig de representatieve democratie voor, maar er zijn altijd punten waarvan iedereen weet dat ze gevoelig zijn. Meer contact over en weer zou een essentiële bijdrage kunnen leveren aan het vergroten van de kwaliteit van een besluit en ook aan het vergroten van het draagvlak voor dat besluit.

Tot zover mijn eerste observaties. De rest (voor zover die er zullen zijn) bewaar ik tot de presentatie van het gemeentelijk stuk.

13. Wijkraad Heilige Landen De Kamp

Complimenten over het document. Alle belangrijke onderwerpen zijn genoemd.

Het enige stukje wat ik bij de brainstormsessie beheerder niet herken is het onderstaande.

De wijkraad moet zich bij die keuzes kunnen baseren op een democratische legitimering. Dat kan bijvoorbeeld via verkiezingen. De vraag is wel wanneer is voldaan aan deze voorwaarde. Moet er bijvoorbeeld een minimum worden gesteld aan de deelname van het aantal wijkbewoners aan de wijkraadsverkiezing? Zijn verkiezingen per se noodzakelijk?

14. Wijkraad Vondelkwartier

Complimenten voor een goed verslag; uit de vele gesprekken/groepen is goed naar voren gekomen wat er zoal speelt en leeft in de wijkraden. Duidelijk in de terugkoppeling in de plenaire bijeenkomst was evenwel dat wijkraden niet één specifieke rol vervult. De wijkraden vervullen praktisch alle rollen, weliswaar in willekeurige volgorde, met uitzondering mogelijk van de rol van Beheerder.

Dit is toepasbaar in die wijkraden waarvan de leden al jaren de rol van wijkraad bestuurder vervullen. Je luistert, adviseert, ondersteunt heel veel in de wijk. Je vervult de rol van verbinder tussen de bewoners en de gemeente en treedt op tussen de bestuurder en gemeente.

Hoewel ik nog niet zolang deel uitmaak van de wijkraad, voel ik dat wel zo aan als uitvoerder van mijn functie. Het gaat de bewoners heel vaak om wijkgebonden aspecten en ze verwachten dat wij als wijkraad daarover in de slag gaan met de ambtenaren en bestuurders. Daar is niks mee. Wijkoverstijgende zaken, zo merk ik in de maandelijkse vergaderingen, hoort men aan maar doet ze niet over eind komen. Wel prettig om terug te lezen, zijn de wijkgerichte contracten.

Een goed voorbeeld (voor wijkoverstijgend) vind ik zelf op dit moment de

effecten/gevolgen van de nieuwbouw ontwikkelingen in de Orion-zône. Woningbouw is noodzakelijk, maar de hieruit voortvloeiende parkeerdruk en afwikkelingen van de verkeersstromen in de omringende wijken kan heel zorgelijk worden. Dat herkennen mijn bewoners in de wijk in het geheel niet en ik denk tot nu toe ook niet in andere wijken. Bestuurders van de wijken krijgen hierover nauwelijks vragen over, wat mij wel verbaast.

Hoe groot is de vooruitziende blik van hen?

Onze focus nu en misschien ook wel in de andere wijken is om leegloop in de wijkraad terug te dringen. M.i. kun je dat bereiken d.m.v. het uitvoeren van kleine praktische projecten, het z.g. laaghangend fruit. Hiermee kun je mogelijk bewoners interesseren voor de rol van de wijkraadbestuurder omdat ze zien dat het effect heeft, je wijk leefbaar maakt en er met de bestuurder/ambtenaar goed valt samen te werken.

Een digitaal forum kan hierbij helpen; evenals een enquête op papier kan de wijkraad helpen om beleid te formuleren en ideeën te krijgen voor de projecten van laaghangend fruit.

Voor wijkoverstijgende zaken zie ik een rol weggelegd voor het WBO nieuwe stijl. Met name met ambtenaren en bestuurders de leefomgeving in de wijken zien te behouden en/of te verbeteren. ■

Bijlage 2: Overzicht deelnemende wijkraden

De onderstaande wijkraden hebben aan een of beide stadsgesprekken deelgenomen.

-
1. Wijkraad Scheepmakersdijk	16. Wijkraad Ramplaankwartier
2. Wijkraad Parkwijk Zuiderpolder	17. Wijkraad Spaarndam-West
3. Wijkraad Leidsbuurt	18. Wijkraad Indische Buurt Noord
4. Wijkraad Dietsveld Vogelbuurt	19. Wijkraad Binnenstad
5. Wijkraad Meerwijk	20. Wijkraad Klein Zuid West
6. Wijkraad Molenwijk	21. Wijkraad Oosterduin
7. Wijkraad Burgwal	22. Wijkraad Sportheldenbuurt
8. Wijkraad Patrimoniumbuurt	23. Wijkraad Zuiderhout & Vredenhof
9. Wijkraad Amsterdamse Buurten	24. Wijkraad Koninginnebuurt
10. Wijkraad Vondelkwartier	25. Wijkraad Planetenwijk
11. Wijkraad De Krim	26. Wijkraad Rozenprieel
12. Wijkraad Sinnevelt	27. Wijkraad Boerhaavewijk
13. Wijkraad Frans Hals	28. Wijkraad Heilige Landen/De Kamp
14. Buurtcoöperatie Garenkokerskwartier	29. Wijkraad Europawijk
15. Wijkraad Welgelegen	■
-

